

فصل چهارم

کشاورزی

در سال ۱۳۸۴، مجموع تولید محصولات زراعی و باغی نسبت به سال قبل افزایش یافت. تولید محصولات دامی و شیلات نیز نسبت به سال گذشته افزایش داشت. در اجرای سیاست‌های حمایتی از تولیدات کشاورزی ۲۷۱ هزار تن انواع بذرهای اصلاح شده در این سال در اختیار کشاورزان قرار گرفت که نسبت به سال قبل اندکی افزایش داشت. به علاوه توزیع کود شیمیایی توسط دولت با ۵/۵ درصد کاهش نسبت به سال گذشته بالغ بر ۳۸۲۳/۸ هزار تن گردید. همچنین در این سال ۱۹/۸ هزار تن انواع سموم دفع آفات نباتی و ۲۶۹/۷ هزار تن انواع بذر در اختیار کشاورزان قرار گرفت که نسبت به سال قبل به ترتیب ۲۶/۸ درصد کاهش و ۰/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد.

قیمت خرید تضمینی اکثر محصولات کشاورزی در سال ۱۳۸۴ بین ۳/۹ تا ۱۴/۴ درصد افزایش یافت. علی‌رغم افزایش قیمت خرید تضمینی گندم، جو و پنبه در سال ۱۳۸۴، تولید این محصولات با کاهشی به ترتیب به میزان ۱/۸، ۲/۸ و ۱۳/۶ درصد مواجه بود. در سال ۱۳۸۴، مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش کشاورزی در بخش‌های دولتی و غیر دولتی ۳۴/۹ درصد رشد نشان داد.

۴-۱- منابع آب

بنا بر گزارش وزارت نیرو، در سال زراعی ۸۴-۱۳۸۳^(۱)، میانگین ارتفاع بارندگی در کشور معادل ۲۸۵/۹ میلی‌متر بود که نسبت به سال آبی گذشته ۱۸ درصد و نسبت به میانگین بلندمدت (۳۶ ساله) ۱۵ درصد افزایش نشان می‌دهد. در نتیجه حجم جریان‌های سطحی آب در سال زراعی مورد بررسی به ۹۳/۲ میلیارد متر مکعب رسید که نسبت به سال گذشته ۱۰ درصد افزایش، اما نسبت به متوسط بلندمدت ۱ درصد کاهش نشان می‌دهد.

در سال ۱۳۸۴، تعداد ۶ سد مخزنی به بهره‌برداری رسید و در راستای توسعه منابع آب و ایجاد ظرفیت‌های جدید برای بخش‌های مختلف ۶۸۸/۳ میلیون متر مکعب آب از طریق طرح‌های تامین آب در سال ۱۳۸۴ به ظرفیت آب تنظیمی پشت سدها افزوده شد. از این مقدار، ظرفیت افزوده شده سدهای مخزنی، انحرافی و طرح‌های کوچک تامین آب به ترتیب ۵۹۳/۲، ۸۳/۹ و ۱۱/۲ میلیون متر مکعب بود.

در سال ۱۳۸۴، در مجموع ۵۲ هزار هکتار از اراضی کشور از طریق توسعه و اصلاح شبکه‌های اصلی و فرعی طرح‌های ملی تحت پوشش شبکه‌های آبیاری و زهکشی قرار گرفت. به علاوه در سال مورد بررسی، مجوز برداشت ۵۱۳/۵ میلیون متر مکعب از منابع آب زیر زمینی صادر شد که نسبت به سال گذشته ۱۸ درصد کاهش نشان می‌دهد. سهم بخش کشاورزی از این میزان ۳۹۸/۱ میلیون متر مکعب بود که معادل ۷۷/۵ درصد از منابع آب زیر زمینی برداشت شده می‌باشد.

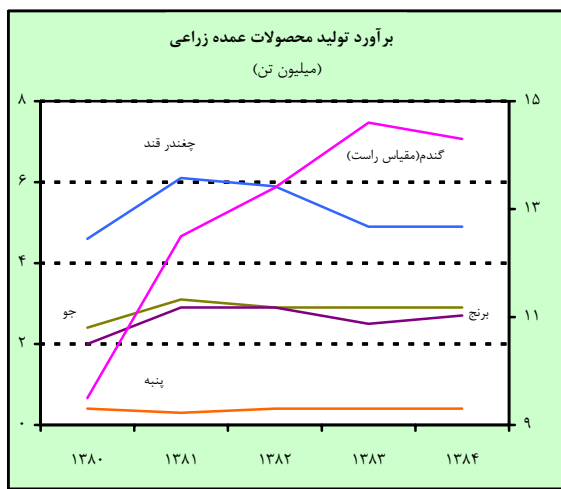
۱- منظور از سال زراعی ۸۴-۱۳۸۳، نیمه دوم سال ۱۳۸۳ و نیمه اول سال ۱۳۸۴ می‌باشد.

۲-۴- تولیدات زراعی و باغی

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، در سال زراعی ۸۴-۱۳۸۳، حدود ۷۰ میلیون تن انواع محصولات زراعی در سطحی معادل ۱۳ میلیون هکتار از اراضی کشور برداشت شد که نسبت به سال زراعی قبل از نظر مقدار ۹/۴ درصد و از نظر سطح زیر کشت ۴/۸ درصد افزایش نشان می‌دهد. از مجموع تولیدات زراعی ۸۹/۶ درصد (۶۲/۷ میلیون تن) از اراضی آبی و مابقی از اراضی دیم به دست آمد. نسبت‌های مزبور در سال قبل به ترتیب ۸۸/۳ و ۱۱/۷ درصد بود. همچنین در این سال از ۲۰۵۶/۶ هزار هکتار باغات بارور کشور ۱۴/۹ میلیون تن محصول به دست آمد. عملکرد محصولات باغی نسبت به سال زراعی قبل از نظر سطح زیر کشت و مقدار تولید به ترتیب ۲/۴ و ۱۴/۶ درصد افزایش نشان می‌دهد.

نوع محصول	۱۳۸۳	۱۳۸۴	درصد تغییر
گندم	۲۲۰۶	۲۰۵۸	-۶/۷
جو	۱۸۳۸	۱۷۲۲	-۶/۳
شلتوک برنج	۴۱۶۰	۴۳۵۷	۴/۷
ذرت دانه‌ای	۷۰۲۹	۷۲۲۲	۲/۷
پنبه	۲۵۱۵	۲۲۷۸	-۹/۴
چغندر قند	۳۱۵۱۳	۳۲۰۶۸	۱/۸
نیشکر	۹۶۹۰۲	۸۷۲۳۵	-۱۰/۰
چای (برگ سبز)	۴۳۲۳	۵۷۸۹	۳۳/۹
دانه‌های روغنی	۱۷۷۱	۱۷۴۵	-۱/۵
توتون و تنباکو	۱۱۸۲	۱۶۰۷	۳۶/۰
حبوبات	۷۱۵	۷۰۴	-۱/۶
سیب زمینی	۲۴۲۰۷	۲۵۴۶۹	۵/۲
پیاز	۳۳۸۹۶	۳۳۷۴۳	-۰/۴
پسته	۵۶۶	۵۲۲	-۷/۸

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

در سال زراعی مورد بررسی، مجموع تولید گروه غلات (گندم، جو، شلتوک برنج و ذرت دانه‌ای) با ۰/۴ درصد کاهش نسبت به سال زراعی گذشته به ۲۱۸۹۷ هزار تن رسید که ۱۴۰۳ هزار تن کمتر از میزان پیش‌بینی شده برای این سال است و نشان‌دهنده تحقق ۹۴/۴ درصدی مقدار پیش‌بینی شده برای تولید غلات می‌باشد. تولید گندم در سال ۱۳۸۴ با ۱/۸ درصد کاهش نسبت به سال قبل به ۱۴۳۰۸ هزار تن رسید که علی‌رغم افزایش سطح زیر کشت نشان‌دهنده کاهش عملکرد این محصول می‌باشد. پس از اجرای طرح خودکفایی گندم، ظرفیت تولید این محصول به حد نهایی آن رسیده و تغییر چشمگیری را در تولید نمی‌توان انتظار داشت. خرید تضمینی گندم با قیمت بالاتر و عملکرد بهتر از نظر تولید نسبت به جو باعث گرایش کشاورزان به کشت گندم شد. این امر بر تولید جو اثر منفی گذاشت، به طوری که تولید این محصول با ۲/۸ درصد کاهش نسبت به سال گذشته به ۲۸۵۷ هزار تن رسید. تولید شلتوک برنج و ذرت به ترتیب با ۷/۶ و ۳/۶ درصد افزایش به ۲۷۳۷ و ۱۹۹۵ هزار تن رسید که به ترتیب نشان‌دهنده تحقق ۸۸ و ۹۱ درصدی در تولید برنج و ذرت نسبت به پیش‌بینی سال است.

در سال مذکور، مجموع تولید محصولات زراعی-صنعتی با ۲/۵ درصد کاهش نسبت به سال زراعی قبل به ۱۱۳۶۹ هزار تن محدود گردید. در میان محصولات منتخب این گروه، تولید پنبه، نیشکر و چغندر قند به ترتیب با ۱۳/۶، ۶/۴ و ۰/۳ درصد کاهش و تولید دانه‌های روغنی و توتون و تنباکو به ترتیب

با ۳۷/۱ و ۶۹/۲ درصد افزایش همراه بود. مجموع سطح زیر کشت محصولات فوق ۷۰۵/۳ هزار هکتار بود که نسبت به سال قبل ۱۳/۴ درصد افزایش یافت. علی‌رغم کاهش عملکرد در هکتار پسته در سال جاری نسبت به سال گذشته، به علت افزایش سطح زیر کشت این محصول، تولید آن با ۲۴/۱ درصد افزایش به ۲۳۰ هزار تن رسید که نسبت به مقدار پیش‌بینی شده ۱۵۰ هزار تن برای این سال، افزایش چشمگیری نشان می‌دهد.

برآورد تولید و سطح زیر کشت محصولات عمده زراعی

(هزار هکتار - هزار تن)

درصد تغییر	۱۳۸۴		۱۳۸۳		تولید	
	سطح زیر کشت	تولید	سطح زیر کشت	تولید		
-۱/۸	۵/۲	۱۴۳۰۸	۶۹۵۱	۱۴۵۶۸	۶۶۰۵	گندم
-۲/۸	۳/۷	۲۸۵۷	۱۶۵۹	۲۹۴۰	۱۶۰۰	جو
۷/۶	۲/۸	۲۷۳۷	۶۲۸	۲۵۴۲	۶۱۱	شلتوک برنج
۳/۶	۰/۸	۱۹۹۵	۲۷۶	۱۹۲۶	۲۷۴	ذرت دانه‌ای
-۱۳/۶	-۴/۵	۳۶۳	۱۶۰	۴۲۰	۱۶۷	پنبه
-۰/۳	-۲/۰	۴۹۰۲	۱۵۳	۴۹۱۶	۱۵۶	چغندر قند
-۶/۴	۳/۹	۵۵۳۰	۶۳	۵۹۱۱	۶۱	نبشکر
۴۷/۰	۹/۹	۱۹۷	۳۴	۱۳۴	۳۱	چای (برگ سبز)
۳۷/۱	۳۹/۱	۵۵۱	۳۱۶	۴۰۲	۲۲۷	دانه‌های روغنی
۶۹/۲	۲۵/۴	۲۲	۱۴	۱۳	۱۱	توتون و تنباکو
-۳/۹	-۲/۴	۶۳۹	۹۰۸	۶۶۵	۹۳۰	حبوبات
۸/۵	۳/۰	۴۸۳۰	۱۹۰	۴۴۵۴	۱۸۴	سیب زمینی
۳/۶	۴/۰	۱۶۸۵	۵۰	۱۶۲۷	۴۸	پیاز
۲۴/۳	۳۴/۶	۲۳۰	۴۴۰	۱۸۵	۳۲۷	پسته

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

۳-۴- تولیدات دامی

درصد تغییر	تولید محصولات دامی (هزار تن)		نوع محصول
	۱۳۸۴	۱۳۸۳	
۱/۹	۸۰۰	۷۸۵	گوشت قرمز
۶/۸	۷۱۷۹	۶۷۲۰	شیر خام
۷/۴	۱۲۳۷	۱۱۵۲	گوشت مرغ
۱۵/۹	۷۵۹	۶۵۵	تخم مرغ

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

براساس آمار وزارت جهاد کشاورزی، مجموع تولید محصولات دامی (گوشت قرمز، گوشت مرغ، شیر خام و تخم مرغ) در سال ۱۳۸۴ بالغ بر ۹۹۷۵ هزار تن گردید که با ۷/۱ درصد افزایش نسبت به سال گذشته همراه بود. در این سال تولید کلیه

محصولات دامی یاد شده افزایش یافت. در بین محصولات مذکور، تولید تخم مرغ از بیشترین افزایش (۱۵/۹ درصد) برخوردار بود.

۴-۴- تولیدات شیلات

درصد تغییر	وضعیت تولید و صادرات شیلات (ارزش: میلیون دلار)		تولید
	۱۳۸۴	۱۳۸۳	
۱۰/۰	۵۲۲۰۵۱	۴۷۴۵۰۰	آب‌های جنوب
۹/۲	۳۴۳۰۰۰	۳۱۴۱۶۵	آب‌های شمال
۲۵/۵	۴۴۸۸۷	۳۵۷۷۵	آب‌های داخلی
۷/۷	۱۳۴۱۶۴	۱۲۴۵۶۰	صادرات
-۵۴/۲	۳۹/۰	۸۵/۲	ارزش
-۱۷/۴	۱۶۷۸۳	۲۰۳۲۹	مقدار

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی

در سال ۱۳۸۴، تولید محصولات شیلات با ۱۰ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۵۲۲ هزار تن رسید. از مقدار مذکور ۶۵/۷ درصد از آب‌های جنوب، ۲۵/۷ درصد از آب‌های داخلی و مابقی از آب‌های شمال صید گردید. صادرات محصولات مختلف شیلات ۱۶/۸ هزار تن و به ارزش ۳۹ میلیون دلار بود که

به ترتیب ۱۷/۴ و ۵۴/۲ درصد نسبت به سال قبل کاهش نشان می‌دهد. با وجود افزایش تولید انواع آبزیان در کشور، دلیل عمده کاهش صادرات شیلات، کاهش تولید میگو است که با توجه به سهم بالای آن در ارزش صادرات آبزیان باعث کاهش شدید ارزش صادراتی شیلات شده است.

۴-۵- واردات و موجودی انبار مواد عمده غذایی

به منظور تامین امنیت غذایی، تنظیم بازار و کنترل قیمت‌ها در سال مورد بررسی، واردات شکر خام و گوشت قرمز توسط دولت کماکان ادامه یافت. براساس آمار شرکت بازرگانی دولتی ایران، واردات شکر خام در مقایسه با سال قبل با افزایش فوق‌العاده ۴۱۷ درصدی مواجه بود، لیکن در پایان سال ۱۳۸۴ موجودی انبار قند و شکر این شرکت ۳/۲ درصد کاهش داشت. همچنین واردات گوشت قرمز توسط

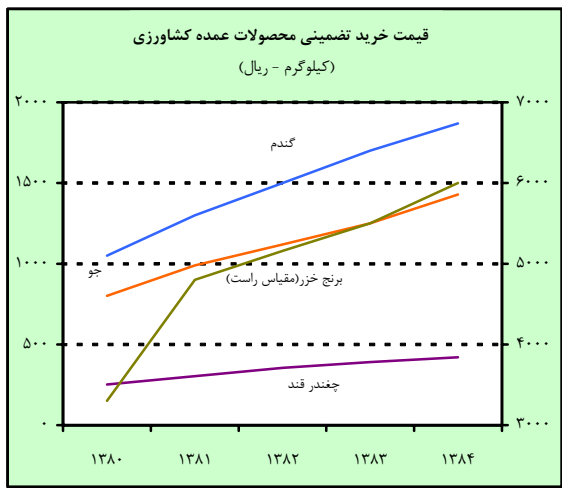
شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشور با ۹۲/۹ درصد کاهش نسبت به سال قبل به ۲ هزار تن محدود گردید. در پایان سال مذکور، موجودی انبار گوشت قرمز ۹۳/۹ درصد نسبت به سال قبل کاهش یافت و به ۰/۶ هزار تن رسید. در این سال به دلیل خودکفایی در تولید گندم، همانند سال قبل وارداتی توسط دولت انجام نپذیرفت.

واردات و موجودی انبار مواد عمده غذایی

نوع محصول	واردات		درصد تغییر	موجودی در پایان سال		درصد تغییر
	۱۳۸۴	▲ ۱۳۸۳		۱۳۸۴	▲ ۱۳۸۳	
گندم(۱)	۰/۰	۰/۰	۰/۰	۳۳۰۰/۰	۳۳۰۰/۰	۰
قند و شکر(۲)	۶۲۷/۶	۱۲۱/۴	۴۱۷/۰	۲۹۶/۲	۲۹۶/۲	-۳/۲
گوشت قرمز(۳)	۲/۰	۲۸/۲	-۹۲/۹	۹/۹	۰/۶	-۹۳/۹

۱- منظور واردات گندم توسط بخش دولتی است.

ماخذ: شرکت بازرگانی دولتی ایران و شرکت سهامی پشتیبانی امور دام کشور
۲- شامل واردات بخش خصوصی نمی‌باشد.

۴-۶- خرید تضمینی محصولات عمده کشاورزی

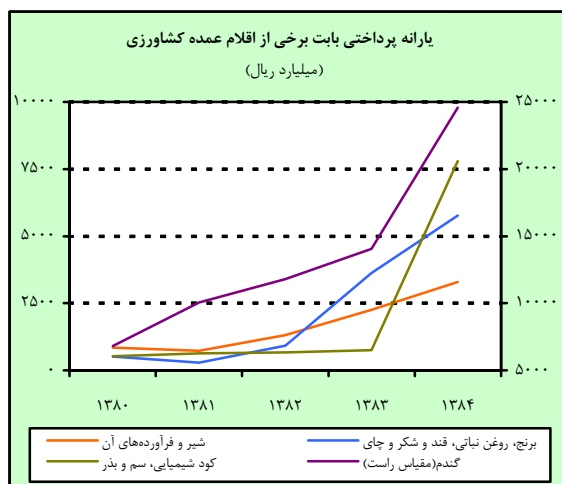
به منظور تشویق کشاورزان به تولید محصولات اساسی کشاورزی، ایجاد تعادل در نظام تولید و حفظ سطح درآمد کشاورزان، از سال ۱۳۶۸ سیاست خرید تضمینی محصولات کشاورزی به قیمت‌های مصوب اجرا شد. در سال ۱۳۸۴، قیمت خرید تضمینی محصولات بین ۳/۹ تا ۱۴/۴ درصد افزایش یافت. با توجه به نرخ تورم ۱۲/۱ درصدی در سال ۱۳۸۴، افزایش قیمت خرید انواع محصولات به جز جو پایین‌تر از نرخ تورم بود. قیمت خرید تضمینی گندم معادل ۱۰ درصد نسبت به سال گذشته افزایش یافت و به ۱۸۷۰ ریال در هر کیلوگرم رسید. گندم مازاد بر مصرف خریداری شده از کشاورزان ۱۰/۹ میلیون تن بود که نسبت به سال ۱۳۸۳ معادل ۲/۲ درصد کاهش نشان می‌دهد. از این مقدار ۶/۹ میلیون تن معادل ۶۳/۳ درصد توسط سازمان مرکزی تعاون روستایی و مابقی (۴ میلیون تن) توسط شرکت بازرگانی دولتی ایران خریداری شد. سهم خرید استان‌های فارس، خوزستان و گلستان از کل گندم خریداری شده به ترتیب ۱۶/۶، ۱۱/۶ و ۸/۲ درصد می‌باشد. همچنین در این سال ۹۷/۱ هزار تن برنج پر محصول توسط سازمان مرکزی تعاون روستایی و شرکت بازرگانی دولتی ایران از شالی‌کاران خریداری گردید که نسبت به سال قبل ۴۳/۶ درصد افزایش داشت. بیشترین مقدار برنج پر محصول خریداری شده با سهمی معادل ۸۱/۶ درصد، متعلق به نوع ندا و نعمت بود که عمدتاً در استان‌های مازندران و گلستان کشت می‌شود.

قیمت خرید تضمینی محصولات کشاورزی

نوع محصول	۱۳۸۴	۱۳۸۳	درصد تغییر
گندم	۱۷۰۰	۱۸۷۰	۱۰/۰
جو	۱۲۵۰	۱۴۳۰	۱۴/۴
برنج خزر، فجر و ساحل	۵۵۰۰	۶۰۰۰	۹/۱
برنج سفیدرود	۴۷۵۰	۵۲۰۰	۹/۵
برنج نعمت و ندا	۴۶۰۰	۵۰۰۰	۸/۷
برنج آمل، چرام و یاسوج	۳۸۵۰	۴۲۰۰	۹/۱
ذرت	۱۳۵۰	۱۴۸۰	۹/۶
چغندر قند	۳۹۰	۴۲۰	۷/۷
آفتابگردان	۲۸۸۰	۳۱۰۰	۷/۶
سویا	۲۶۰۰	۲۷۷۰	۶/۵
چای(برگ سبز)(۱)	۲۰۵۰	۲۹۰۰	۴۱/۰
عدس	۳۲۶۰	۳۳۹۰	۴/۰
لوبیا قرمز	۲۸۴۰	۲۹۵۰	۳/۹
لوبیا سفید	۳۱۲۰	۳۲۵۰	۴/۲
لوبیا چیتی	۳۱۲۰	۳۲۵۰	۴/۲
نخود	۳۰۰۰	۳۱۲۰	۴/۰
سیب زمینی(پاییزه)	۶۷۰	۷۴۰	۱۰/۴
پنبه(وش)	۳۸۰۰	۴۱۵۰	۹/۲
کلزا	۳۱۱۰	۳۴۲۰	۱۰/۰
پیاز(پاییزه)	۵۱۵	۵۴۰	۴/۹

ماخذ: وزارت جهاد کشاورزی
۱- در سال ۱۳۸۳، قیمت خرید برگ سبز جای میانگین وزنی قیمت خرید برگ سبز ممتاز درجه ۱ و درجه ۲ می‌باشد که در سال ۱۳۸۴، با تغییر نحوه قیمت‌گذاری فقط قیمت چای درجه ۱ درج شده است.

۴-۷- یارانه پرداختی

براساس آمار وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان، مجموع یارانه پرداختی دولت با احتساب یارانه دارو و شیر خشک و یارانه موضوع بند (ب) ماده (۴۶) قانون برنامه سوم توسعه در سال ۱۳۸۴ با ۸۸/۲ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۵۱۸۴۰/۴ میلیارد ریال بالغ گردید. در سال مذکور نسبت یارانه پرداختی دولت به تولید ناخالص داخلی به قیمت پایه (با نفت) به قیمت‌های جاری به ۳/۱ درصد رسید که در مقایسه با نسبت مشابه سال قبل (۲/۰ درصد) افزایش نشان می‌دهد.

در سال مورد بررسی، یارانه پرداختی بابت اقلام عمده کشاورزی با ۹۵/۵ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۴۱۹۱۵/۲ میلیارد ریال بالغ گردید. سهم یارانه اقلام مزبور از کل یارانه پرداختی دولت از ۷۷/۹ درصد در سال قبل به ۸۰/۹ درصد افزایش یافت. افزایش زیاد یارانه کالاهای کشاورزی مربوط به افزایش فوق‌العاده یارانه تخصیص داده شده به گندم ناشی از طرح خودکفایی گندم است.

یارانه پرداختی بابت برخی از اقلام عمده کشاورزی

(میلیارد ریال)

عنوان	سال		درصد تغییر	سهم (درصد)	
	۱۳۸۴	۱۳۸۳		۱۳۸۴	۱۳۸۳
گندم	۲۴۵۷۷/۸	۱۴۰۴۸/۸	۷۴/۹	۵۱/۰	۴۷/۴
برنج، روغن نباتی، قند و شکر	۵۷۶۵/۸	۳۶۲۲/۹	۵۹/۱	۱۳/۲	۱۱/۱
شیر و فرآورده‌های آن	۳۲۸۶/۸	۲۲۵۷/۵	۴۵/۶	۸/۲	۶/۳
گوشت	۰/۰	۵۰۴/۰	-۱۰۰/۰	۱/۸	۰/۰
سم، بذر و کود شیمیایی	۷۷۹۴/۸	۷۵۰/۰	□	۲/۷	۱۵/۰
واکسن و داروهای دامی	۴۹۰/۰	۳۸/۶	□	۰/۱	۰/۹
دانه‌های روغنی	۰/۰	۱۵/۰	-۱۰۰/۰	۰/۱	۰/۰
مرغ و تخم‌مرغ	۰/۰	۶۸/۰	-۱۰۰/۰	۰/۲	۰/۰
صادرات محصولات کشاورزی	۰/۰	۱۳۸/۳	-۱۰۰/۰	۰/۵	۰/۰
جمع یارانه پرداختی به اقلام کشاورزی	۴۱۹۱۵/۲	۲۱۴۴۳/۱	۹۵/۵	۷۷/۹	۸۰/۹
کل یارانه پرداختی	۵۱۸۴۰/۴	۲۷۵۳۸/۴	۸۸/۲	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی و سازمان حمایت مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان

در این سال یارانه پرداختی به گندم با ۷۴/۹ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۲۴۵۷۷/۸ میلیارد ریال رسید و همانند سال‌های قبل بیشترین سهم از کل یارانه پرداختی (۴۷/۴ درصد) را به خود اختصاص داد. سهم گروه‌های «سم، بذر و کود شیمیایی» و کالاهای اساسی «برنج، روغن نباتی و قند و شکر» از کل یارانه کالاهای کشاورزی به ترتیب ۱۵ و ۱۱/۱ درصد و سهم گروه «شیر و فرآورده‌های آن» ۶/۳ درصد بود. در سال مورد بررسی، یارانه پرداختی به گروه «سم، بذر و کود شیمیایی» با افزایش فوق‌العاده مواجه شد؛ به طوری که از ۷۵۰ میلیارد ریال در سال ۱۳۸۳ با ۹۳۹/۳ درصد افزایش به ۷۷۹۴/۸ میلیارد ریال بالغ گردید. این افزایش ناشی از رشد ۹۸۰/۸ درصدی یارانه انواع کود شیمیایی بود. با توجه به عدم افزایش قیمت انواع کود شیمیایی نسبت به سال ۱۳۸۳ (به جز نیترات آمونیم)، افزایش یارانه پرداختی در جهت حمایت بیشتر از بخش کشاورزی صورت گرفته است.

۴-۸- سرمایه‌گذاری دولت

در سال ۱۳۸۴، اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای - ملی دولت برای توسعه کشاورزی و منابع طبیعی و منابع آب با احتساب برنامه تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی (بدون در نظر گرفتن اعتبارات استانی) با ۵۸/۹ درصد افزایش نسبت به سال گذشته به ۱۸۷۹۴/۵ میلیارد ریال رسید. به موجب بند (م) تبصره (۲۱) قانون بودجه سال ۱۳۸۳ کل کشور و بند (چ) تبصره (۲) قانون بودجه سال ۱۳۸۴ به دولت اجازه داده شد به منظور تسریع در اجرای عملیات طرح‌ها و به پایان رساندن طرح‌های نیمه‌تمام که می‌بایست در سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۴ به اتمام می‌رسیدند، بخشی از اعتبارات مورد نیاز سالانه را با اولویت فصول کشاورزی و منابع طبیعی، منابع آب و سایر فصول از طریق حساب ذخیره ارزی یا فروش اوراق مشارکت تامین نماید.

اعتبارات پرداخت شده طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای بابت توسعه کشاورزی و منابع طبیعی ۳۶۷۲/۶ میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال قبل ۵۳/۲ درصد افزایش داشت. در فصل کشاورزی و منابع طبیعی، برنامه کمک‌های فنی و اعتباری به بخش خصوصی و تعاونی بیشترین سهم از اعتبارات (به میزان ۲۷/۱ درصد) را به خود اختصاص داد. برنامه ساماندهی اراضی کشاورزی (تجهیز و نوسازی اراضی آبی) نیز ۷۴۹/۳ میلیارد ریال (۲۰/۴ درصد) از کل اعتبارات این فصل را به خود اختصاص داد.

اعتبارات ملی طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای تامین و توسعه منابع و تاسیسات آب در سال ۱۳۸۴ با ۶۰/۳ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۱۵۱۲۱/۹ میلیارد ریال رسید. همانند سال گذشته، برنامه تامین و عرضه آب، شامل طرح‌های مختلف سد سازی، شبکه‌های آبیاری و زهکشی و آبرسانی به شهرها و صنایع در سطح کشور، بیشترین سهم (به میزان ۸۶/۶ درصد) را دارا بود.

اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برای توسعه کشاورزی و منابع آب

(میلیارد ریال)

عنوان برنامه	سال		درصد تغییر	سهم (درصد)	
	۱۳۸۳	۱۳۸۴		۱۳۸۳	۱۳۸۴
کشاورزی، سی، و منابع طبیعی(۱)	۲۳۹۷/۷	۳۶۷۲/۶	۵۳/۲	۲۰/۳	۱۹/۵
منابع آب	۹۴۳۳/۹	۱۵۱۲۱/۹	۶۰/۳	۷۹/۷	۸۰/۵
کل	۱۱۸۳۱/۶	۱۸۷۹۴/۵	۵۸/۹	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰

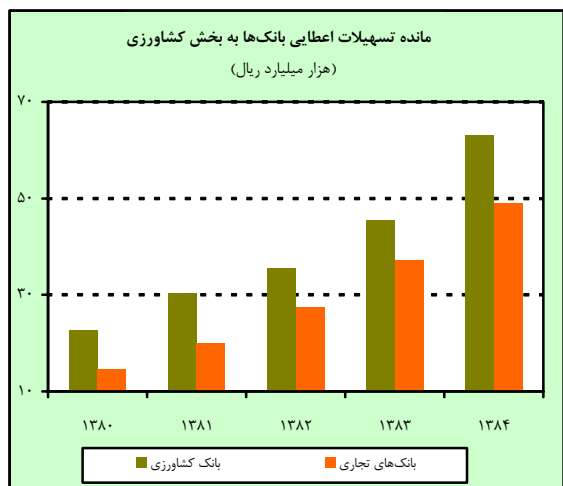
ماخذ: خزانه‌داریکل، وزارت امور اقتصادی و دارایی
۱- شامل برنامه تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی نیز می‌باشد.

۴-۹- تسهیلات بانکی

تا پایان اسفند ۱۳۸۴، مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش‌های دولتی و غیر دولتی کشاورزی^(۱) با ۳۴/۹ درصد رشد به ۱۱۴/۷ هزار میلیارد ریال رسید که ۹۷/۸ درصد (۱۱۲/۲ هزار میلیارد ریال) آن را مانده تسهیلات به بخش غیر دولتی تشکیل می‌داد. بخشی از افزایش مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها به بخش کشاورزی همانند سال‌های قبل ناشی از تمدید سررسید بدهی کشاورزان به دلیل زیان‌های ناشی از خشکسالی سال‌های قبل بود.

سهم بانک‌های تجاری از کل مانده تسهیلات اعطایی به بخش دولتی و غیر دولتی کشاورزی با اندکی کاهش از ۴۴/۷ درصد در پایان سال ۱۳۸۳ به ۴۴/۳ درصد در پایان سال ۱۳۸۴ رسید. در مقابل، سهم تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی از کل تسهیلات اعطایی به بخش کشاورزی افزایش داشت. در این سال مانده تسهیلات اعطایی بانک‌های غیر دولتی و موسسات اعتباری غیر بانکی به بخش کشاورزی به ۴۶/۱ میلیارد ریال رسید که نسبت به پایان سال قبل (۲۵/۶ میلیارد ریال) ۸۰/۱ درصد افزایش نشان می‌دهد.

۱- مانده تسهیلات اعطایی پس از کسر مانده بدهی مشتریان و تسهیلات اعطایی در کلیه سرفصل‌های مربوط به مابه‌التفاوت نرخ ارز، سود سال‌های آینده، سود و کارمزد سال‌های آینده، وجوه دریافتی مضاربه، حساب مشترک مشارکت مدنی (سهم بانک)، سود معوق و سود کارمزد معوق به دست آمده است.

در سال مورد بررسی، مانده مطالبات سررسید گذشته و معوق بانک‌ها و موسسات اعتباری از بخش غیر دولتی کشاورزی با ۹۳/۲ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۱۶۷۶۱/۴ میلیارد ریال رسید. نسبت مطالبات مذکور در بخش کشاورزی به کل مانده تسهیلات اعطایی به بخش غیر دولتی ۱۴/۹ درصد بود. افزایش حجم تسهیلات اعطایی از یک سو و زیان‌های وارد شده به بخش کشاورزی که باعث ناتوانی کشاورزان در بازپرداخت تسهیلات دریافتی گردیده است از سوی دیگر دلیل افزایش شدید مطالبات معوق و سررسید گذشته بانک‌ها و موسسات اعتباری از بخش غیر دولتی کشاورزی می‌باشد.

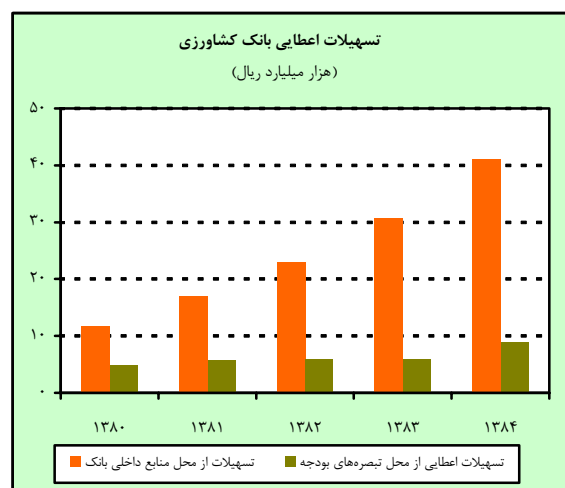
در پایان اسفند ۱۳۸۴، مانده تسهیلات اعطایی بانک کشاورزی به بخش‌های دولتی و غیر دولتی کشاورزی با ۳۵/۹ درصد افزایش نسبت به سال قبل به ۶۳۸۶۳/۹ میلیارد ریال رسید. براساس گزارش بانک کشاورزی، در سال مورد بررسی، بانک مذکور در مجموع ۴۹۸۹۴ میلیارد ریال در قالب تسهیلات تکلیفی و غیر تکلیفی به کشاورزان پرداخت نمود که ۳۶ درصد نسبت به سال قبل افزایش داشت. از کل تسهیلات پرداختی توسط بانک کشاورزی ۸۲/۲ درصد (۴۱۰۳۱/۵ میلیارد ریال) در قالب تسهیلات غیر تکلیفی و مابقی (۸۸۶۲/۵ میلیارد ریال) در قالب تسهیلات تکلیفی و از محل تبصره‌های مختلف قانون بودجه، وجوه اداره شده و قراردادهای پرداخت شد. سهم‌های مزبور در سال گذشته به ترتیب ۸۷/۷ و ۱۲/۳ درصد بود.

مانده تسهیلات اعطایی بانک‌ها و موسسات اعتباری به بخش غیر دولتی کشاورزی (۱)

(میلیارد ریال)

سهم (درصد)	پایان سال		درصد تغییر	پایان سال	
	۱۳۸۳ ▲	۱۳۸۴		۱۳۸۳	۱۳۸۴
	۳۷۲۴۱/۹	۴۹۰۵۵/۳	۳۱/۷	۳۷۲۴۱/۹	۴۹۰۵۵/۳
بانک‌های تجاری	۴۵۴۹۵/۷	۶۳۱۰۲/۴	۳۸/۷	۴۵۴۹۵/۷	۶۳۱۰۲/۴
بانک کشاورزی	۲۵/۶	۴۶/۱	۸۰/۱	۲۵/۶	۴۶/۱
بانک‌ها و موسسات اعتباری غیر دولتی	۸۲۷۶۳/۲	۱۱۲۲۰۳/۸	۳۵/۶	۸۲۷۶۳/۲	۱۱۲۲۰۳/۸
کل					

۱- شامل سود و درآمد سال‌های آتی نمی‌باشد.

در سال ۱۳۸۴، میزان وصولی‌های بانک کشاورزی بابت تسهیلات پرداخت شده ۴۰۱۸۵/۳ میلیارد ریال بود که نسبت به رقم مشابه سال قبل ۳۱/۵ درصد افزایش داشت. همچنین نسبت وصولی‌ها به تسهیلات پرداختی از ۸۳/۲ درصد در سال ۱۳۸۳ به ۸۰/۵ درصد در سال ۱۳۸۴ کاهش یافت که این امر می‌تواند موجب کاهش توان بانک در پرداخت تسهیلات جدید شود. از مجموع وصولی‌های بانک کشاورزی ۸۵/۹ درصد (۳۴۵۰۰/۵ میلیارد ریال) مربوط به تسهیلات غیر تکلیفی و مابقی مربوط به تسهیلات تکلیفی، وجوه اداره شده و قراردادهای بود.

ترکیب تسهیلات پرداختی بانک کشاورزی برحسب عقود اسلامی در سال ۱۳۸۴ نشان دهنده سهم بالای فروش اقساطی در میان سایر عقود است. در این سال ۲۲۳۶۸/۶ میلیارد ریال تسهیلات در قالب عقد فروش اقساطی پرداخت شد که ۴۴/۸ درصد از کل تسهیلات پرداختی بود و نسبت به سال ۱۳۸۳ از ۳۶/۴ درصد افزایش برخوردار شد. پس از آن تسهیلات پرداختی در قالب مشارکت مدنی و مضاربه قرار داشت که به ترتیب با ۴۳/۲ و ۴۷/۸ درصد رشد نسبت به سال قبل به ۱۰۹۷۱/۳ و ۸۳۳۱/۴ میلیارد ریال رسید.

در سال ۱۳۸۴، رشد تسهیلات غیر تکلیفی اعطایی بانک کشاورزی ۳۸/۲ درصد بود که موجب افزایش پرداخت تسهیلات در اغلب زیر بخش‌های کشاورزی شد. بررسی ترکیب پرداخت‌های غیر تکلیفی بانک کشاورزی از نظر نوع مصرف نشان می‌دهد که همانند سال‌های گذشته پرداخت‌های بانک بابت امور زراعت بالاترین سهم (۲۸ درصد) از کل تسهیلات غیر تکلیفی را به خود اختصاص داد و با ۵۶/۳ درصد رشد نسبت به سال قبل به ۱۲۸۸۵/۶ میلیارد ریال رسید. پس از زراعت، بیشترین سهم از تسهیلات پرداختی به دامداری و دامپروری (۱۴/۴ درصد) تعلق داشت. در این سال تسهیلات اعطایی به امور مذکور با ۳۰/۸ درصد افزایش همراه بود. همچنین تسهیلات پرداختی به زیر بخش‌های صنایع وابسته به کشاورزی و خدمات کشاورزی به ترتیب با ۱۱۹/۴ و ۷۷/۲ درصد افزایش، دارای بیشترین رشد بود.

طبق آمار تسهیلات غیر تکلیفی اعطایی بانک کشاورزی، در سال ۱۳۸۴ مانند سال‌های گذشته بیشترین میزان تسهیلات (۲۹۱۴۳ میلیارد ریال) دارای مدت بازپرداخت کمتر از ۲ سال بوده و مقدار آن نسبت به سال قبل ۲۱/۷ درصد افزایش داشته است. سهم تسهیلات با بازپرداخت کوتاه‌مدت از مجموع تسهیلات غیر تکلیفی ۶۵/۵ درصد بود که در مقایسه با سهم سال قبل (۷۴/۳ درصد) کاهش داشت. در مقابل به سهم تسهیلات با بازپرداخت میان‌مدت و بلندمدت افزوده شد. سهم بالای تسهیلات کوتاه‌مدت نشان دهنده گرایش بانک کشاورزی به استفاده از منابع در طرح‌های زودبازده می‌باشد. در سال‌های اخیر از سهم تسهیلات کوتاه‌مدت کاسته شده است. با توجه به دوره بازگشت طولانی سرمایه‌گذاری بخش کشاورزی، افزایش سهم تسهیلات میان‌مدت و بلندمدت باعث افزایش سرمایه‌گذاری‌های جدید می‌گردد.

تسهیلات غیر تکلیفی اعطایی بانک کشاورزی برحسب مدت بازپرداخت (۱)

سهام (درصد)		درصد تغییر	سال		نوع تسهیلات
۱۳۸۴	۱۳۸۳		۱۳۸۴	۱۳۸۳	
۶۵/۵	۷۴/۳	۲۱/۷	۲۹۱۴۳/۲	۲۳۹۳۸/۰	کوتاه‌مدت
۲۷/۸	۲۰/۸	۸۴/۷	۱۲۳۴۹/۴	۶۶۸۵/۰	میان‌مدت
۶/۷	۴/۹	۹۰/۴	۳۰۰۴/۹	۱۵۷۸/۱	بلندمدت
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۳۸/۲	۴۴۴۹۷/۵	۳۲۲۰۱/۱	کل

۱- شامل سود و درآمد سال‌های آتی نمی‌باشد.

۴-۱۰- بیمه محصولات کشاورزی

براساس گزارش صندوق بیمه محصولات کشاورزی، در سال زراعی ۸۴-۱۳۸۳، صندوق مذکور ۵۷۱۲/۳ هزار هکتار از اراضی زیر کشت ۴۰ محصول زراعی و باغی را در برابر زیان‌های ناشی از عوامل قهری و طبیعی تحت پوشش بیمه قرار داد. وسعت اراضی تحت پوشش نسبت به سال قبل ۷/۰ درصد افزایش یافت. از این مقدار حدود ۲۱۱۸/۴ هزار هکتار دچار خسارت شد که صندوق ۲۰۹۶/۶ میلیارد ریال غرامت بابت آن پرداخت نمود. همچنین در سال مذکور، ۳۸۱۳/۱ هزار هکتار از اراضی کشت محصولات زراعی تحت پوشش بیمه خشکسالی قرار گرفت که نسبت به سال قبل ۴۱/۵ درصد افزایش داشت.

علاوه بر این در سال زراعی مورد بررسی، ۹۰۹۴/۸ هزار واحد دام، ۳۷۵/۸ میلیون قطعه طیور و ۷۴۷۱۸/۱ هزار متر مربع مرکز پرورش ماهی و میگو تحت پوشش صندوق بیمه قرار گرفت. از این مقدار، ۷۵۸/۷ هزار واحد دام، ۳۲/۴ میلیون قطعه طیور و ۱۹۲۰۲/۸ هزار متر مربع از مراکز پرورش آبزیان آسیب دید و صندوق بیمه در مجموع ۴۰۰/۵ میلیارد ریال غرامت بابت جبران خسارات پرداخت کرد. همچنین در این سال ۲۶۰۹/۳ هزار هکتار از اراضی منابع طبیعی (عملیات اصلاحی مراتع، طرح‌های مرتعداری، جنگلداری و آبخیزداری) مورد

بهره‌برداری، توسط بخش خصوصی تحت پوشش بیمه قرار گرفت که در مقایسه با سال قبل ۸/۲ درصد افزایش داشت. حدود ۱۹۸۴ هزار هکتار از این اراضی خسارت دید و صندوق بیمه ۷/۴ میلیارد ریال غرامت به خسارت‌دیدگان پرداخت کرد.

اراضی بیمه شده و خسارت پرداختی به کشاورزان

نوع محصول	سطح اراضی بیمه شده (هزار هکتار)		سطح اراضی خسارت دیده (هزار هکتار)		خسارت پرداختی (میلیون ریال)	
	۱۳۸۳ ▲	۱۳۸۴	۱۳۸۳ ▲	۱۳۸۴	۱۳۸۳ ▲	۱۳۸۴
گندم	۴۰۷۹/۶	۴۰۰۴/۳	۱۰۴۷/۵	۱۵۱۲/۲	۴۶۶۹۴۲	۵۸۸۷۱۹
برنج	۲۵۰/۸	۲۰۶/۵	۷۸/۱	۸۲/۶	۱۳۱۴۵۲	۲۳۲۰۳۱
پنبه	۷۰/۰	۶۸/۶	۱۹/۸	۲۱/۳	۱۳۶۲۶	۱۴۴۸۹
چغندر قند	۱۶۶/۴	۱۵۳/۱	۸/۹	۱۸/۵	۱۰۸۷۹	۲۳۷۰۴
سویا	۴۷/۵	۵۰/۰	۵/۶	۶/۸	۴۳۱۵	۸۲۱۳
سیب زمینی	۵۸/۵	۵۰/۵	۱۶/۳	۱۳/۰	۴۲۳۹۶	۲۳۹۵۴
آفتابگردان	۶۱۰	۶۱۸	۰/۷	۱/۰	۴۳۵	۷۳۹
ذرت	۹۴/۶	۱۰۹/۷	۱۹/۶	۲۶/۶	۲۵۳۵۲	۲۵۲۹۹
جو	۲۰۷/۸	۴۴۰/۷	۹۶/۱	۹۲/۶	۲۹۳۲۹	۲۵۷۲۱
پیاز	۳/۲	۳/۵	۰/۲	۱/۱	۴۲۷	۳۷۲۱
انگور	۲۵/۹	۳۹/۲	۱۴/۳	۲۴/۸	۷۳۲۲۷	۹۵۲۵۵
سیب	۱۹/۲	۴۲/۶	۱۳/۲	۲۶/۲	۱۰۵۸۶۷	۱۵۷۲۵۰
مرکبات	۷/۳	۱۳/۵	۱/۹	۳/۳	۳۳۶۵	۸۶۰۴
خرما	۵۷/۸	۵۷/۱	۳۳/۲	۳۵/۹	۱۱۸۵۵۱	۹۰۸۶۵
انار	۳/۳	۸/۱	۲/۷	۶/۸	۱۴۵۵۱	۳۳۲۶۴
چای	۲۰/۷	۲/۷	۱/۹	۲/۸	۱۹۳۴	۱۰۰۴۹
پسته	۴۵/۳	۷۶/۴	۴۰/۰	۶۷/۲	۲۱۸۳۳۳	۳۵۸۵۳۳
بادام	۱۸/۶	۳۸/۶	۱۴/۹	۲۷/۹	۳۳۳۰۳	۱۶۴۷۱۱
کلزا	۸۰/۶	۱۶۸/۱	۳۳/۵	۵۶/۲	۲۲۵۸۲	۳۴۹۹۱
سایر(۱)	۷۷/۷	۱۷۲/۳	۲۸/۲	۹۱/۶	۷۷۹۸۲	۱۸۶۵۲۰
کل	۵۳۴۰/۸	۵۷۱۲/۳	۱۴۷۶/۶	۲۱۱۸/۴	۱۵۰۴۸۴۸	۲۰۹۶۶۳۲

۱- شامل حیوانات، نیشکر، گلرنگ، زیتون، گردو و زعفران می‌باشد.

ماخذ: صندوق بیمه محصولات کشاورزی

۴-۱۱- شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی روستایی

براساس گزارش سازمان مرکزی تعاون روستایی، تا پایان سال ۱۳۸۴ در مجموع ۲۹۳۶ شرکت تعاونی روستایی در کشور فعالیت داشتند که حدود ۴/۵ میلیون نفر از روستاییان را تحت پوشش خود قرار داده و از نظر تعداد و اعضا تغییر محسوسی نسبت به سال قبل نداشتند. میزان سرمایه این شرکت‌ها ۵۱۳/۶ میلیارد ریال گزارش شده که در مقایسه با سال قبل ۱۴/۷ درصد افزایش نشان می‌دهد. استان خراسان رضوی با ۲۲۳ شرکت تعاونی، بیشترین تعداد را در بین استان‌های کشور به خود اختصاص داد. همچنین بیشترین سرمایه مربوط به استان مازندران به میزان ۵۰۹۵۲ میلیون ریال بود.

در این سال شرکت‌های تعاونی روستایی ۷۶۰۸/۱ هزار تن انواع محصولات کشاورزی به ارزش ۱۸/۹ هزار میلیارد ریال را به قیمت‌های تضمینی خریداری کردند که از لحاظ مقدار و ارزش به ترتیب با ۳/۲ درصد کاهش و ۴۴/۳ درصد افزایش نسبت به سال قبل مواجه بود. علی‌رغم کاهش اندک تعداد شرکت‌های تعاونی روستایی، تعداد اتحادیه‌های تعاونی روستایی که از مشارکت شرکت‌های تعاونی روستایی تشکیل می‌شود ۳/۸ درصد افزایش یافت و میزان سرمایه آنها با ۱۱/۹ درصد رشد نسبت به سال گذشته به حدود ۱۶۴/۶ میلیارد ریال رسید. این امر نشان دهنده تحکیم و انسجام بیشتر فعالیت‌های بازرگانی شرکت‌های تعاونی روستایی در نیل به اهداف خرید مازاد محصولات کشاورزی، تهیه و توزیع نهاده‌های کشاورزی و آموزش روستاییان می‌باشد.

تا پایان سال مورد بررسی، ۴۲/۳ هزار زن روستایی در قالب ۱۹۸ شرکت تعاونی زنان روستایی با سرمایه‌ای بالغ بر ۶/۱ میلیارد ریال مشغول به کار بودند. همچنین در این سال ۶۱۹ واحد اعتباری وابسته به شرکت‌های تعاونی و اتحادیه‌های روستایی با دارا بودن حدود ۳۰۲ هزار عضو فعالیت داشتند که تعداد و اعضای آنان نسبت به سال قبل به ترتیب ۹/۲ و ۱۵/۳ درصد افزایش یافت.

واحدهای اعتباری مذکور به حدود ۶۵ هزار نفر از اعضا ۲۱۱ میلیارد ریال وام پرداخت نمودند که در مقایسه با میزان وام پرداختی در سال گذشته (۱۴۷ میلیارد ریال)، ۴۳/۵ درصد رشد داشت.

۱۲-۴- بازرگانی خارجی در بخش کشاورزی

وضعیت شرکت‌ها و اتحادیه‌های تعاونی روستایی			
درصد تغییر	۱۳۸۴	۱۳۸۳	
			شرکت‌های تعاونی روستایی
			تعداد
-۰/۱	۲۹۳۶	۲۹۳۹	تعداد اعضا(هزار نفر)
۰/۴	۴۵۳۲	۴۵۱۶	میزان سرمایه(میلیارد ریال)
۱۴/۷	۵۱۳/۶	۴۴۷/۸	میزان وام پرداختی(میلیارد ریال)
۳/۷	۳۵۲/۲	۳۳۹/۵	
			اتحادیه‌های تعاونی روستایی
			تعداد
۳/۸	۲۷۴	۲۶۴	تعداد شرکت‌های عضو
۰/۱	۲۹۹۳	۲۹۸۹	میزان سرمایه(میلیون ریال)
۱۱/۹	۱۶۴۶۱۴	۱۴۷۱۴۸	

ماخذ: سازمان مرکزی تعاون روستایی

۱-۱۲-۴- صادرات

بر اساس آمار گمرک جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۴، مقدار ۲۶۷۳/۶ هزار تن محصولات مختلف کشاورزی به ارزش ۳۱۹۳/۹ میلیون دلار به خارج از کشور صادر شد که از لحاظ وزن و ارزش به ترتیب ۴۴/۰ و ۵۴/۸ درصد نسبت به سال قبل افزایش نشان می‌دهد. در این سال

صادرات کالاهای کشاورزی ۱۰/۷ درصد از وزن و ۳۰/۵ درصد از ارزش صادرات غیر نفتی را تشکیل داد که در مقایسه با ارقام مشابه سال گذشته (به ترتیب ۱۰/۳ و ۳۰/۱ درصد) تغییر محسوسی نداشت. در بین گروه‌های مختلف کالاهای کشاورزی، صادرات خشکبار با ۴۶/۴ درصد افزایش در ارزش نسبت به سال گذشته و سهمی معادل ۵۷/۹ درصد از کل ارزش صادرات کالاهای کشاورزی، همانند سال‌های قبل بیشترین سهم را دارا بود. پسته و مغز پسته^(۱) به عنوان یکی از مهم‌ترین اقلام صادراتی کشور ۲۵/۶ درصد از ارزش کالاهای صادراتی کشاورزی و ۷/۸ درصد از کل ارزش صادرات غیر نفتی در سال مورد بررسی را به خود اختصاص داد.

(ارزش: هزار دلار) **صادرات کالاهای کشاورزی** (وزن: تن)

۱۳۸۴		▲ ۱۳۸۳		
وزن	ارزش	وزن	ارزش	
۹/۹	۴۶/۴	۵۶۸۲۶۴	۱۸۵۰۱۱۷	خشکبار
۷۳/۲	۵۱/۱	۱۱۴۱۱۵۰	۴۸۶۴۲۵	محصولات نباتی
۱۷۳/۴	۹۴/۶	۱۶۵۹۴۱	۳۸۵۱۵۷	محصولات دامی
۱۱/۰	-۴۴/۰	۱۷۷۹۶	۳۶۶۰۹	محصولات دریایی
۲۹/۲	۱۰۳/۰	۷۸۰۴۲۹	۴۳۵۶۲۰	محصولات صنایع تبدیلی کشاورزی
۴۴/۰	۵۴/۸	۲۶۷۳۵۷۸	۳۱۹۳۹۲۸	صادرات کالاهای کشاورزی
۳۸/۲	۵۳/۰	۲۴۹۸۲۸۴۶	۱۰۴۷۴۲۹۴	کل صادرات غیر نفتی

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی گمرک

پس از خشکبار، گروه‌های محصولات نباتی و صنایع تبدیلی کشاورزی به ترتیب با ۱۵/۲ و ۱۳/۶ درصد بیشترین سهم از ارزش کالاهای صادراتی کشاورزی را به خود اختصاص دادند. در بین صادرات کالاهای کشاورزی، گروه‌های محصولات صنایع تبدیلی و دامی به ترتیب با ۱۰۳ و ۹۴/۶ درصد رشد در ارزش نسبت به سال قبل، بالاترین نرخ‌های رشد صادرات را به خود اختصاص دادند. در مقابل، ارزش صادرات محصولات دریایی در مقایسه با سال ۱۳۸۳ با ۴۴/۰ درصد کاهش همراه بود. شایان ذکر است میانگین ارزش هر تن کالای کشاورزی صادر شده با ۷/۵ درصد رشد نسبت به سال قبل بالغ بر ۱۱۹۴/۶ دلار گردید.

۲-۱۲-۴- واردات

مطابق ارقام گمرک جمهوری اسلامی ایران، در سال ۱۳۸۴، حدود ۸۷۰۱/۶ هزار تن محصولات مختلف کشاورزی به ارزش ۳۲۳۹ میلیون دلار وارد کشور شد که از نظر وزن و ارزش در مقایسه با سال قبل به ترتیب ۹/۴ و ۴/۳ درصد افزایش داشت. واردات

۱- پسته و مغز پسته به صورت دو کالا صادر می‌شوند، اما در محاسبه صادرات مجموع آنها مورد محاسبه قرار می‌گیرد و تفکیک آن وجود ندارد.

کالاهای مذکور ۲۴/۵ درصد از وزن و ۸/۳ درصد از ارزش کل کالاهای وارداتی را تشکیل داد که در مقایسه با سال قبل (۲۳/۱) درصد از وزن و ۸/۸ درصد از ارزش کل واردات) تغییر اندکی داشت. ارزش هر تن کالای کشاورزی وارداتی ۳۷۲/۲ دلار بود که نسبت به رقم مشابه سال گذشته (۳۹۰/۵ دلار) ۴/۷ درصد کاهش نشان می‌دهد. کاهش ارزش هر تن کالای کشاورزی وارداتی در مقایسه با رشد ۳۰/۳ درصدی ارزش هر تن کالای کشاورزی صادر شده نشان دهنده بهبود رابطه مبادله بازرگانی در این بخش می‌باشد.

افزایش تولید گندم تا مرز خودکفایی، ضمن اینکه موجب توقف واردات آن توسط بخش دولتی گردیده، از واردات این کالا توسط بخش غیر دولتی در سال‌های اخیر نیز به میزان زیادی کاسته است. واردات گندم در سال ۱۳۸۴ معادل ۱۰۵/۲ هزار تن بود که در مقایسه با سال ۱۳۸۳ از نظر ارزش و وزن به ترتیب ۴۳/۲ و ۳۸/۳ درصد کاهش داشت. در این سال واردات جو از نظر مقدار ۱۳/۵ درصد کاهش ولی از نظر ارزش ۱۲/۵ درصد افزایش داشت که نشان دهنده گران شدن جو وارداتی است. میزان واردات برنج نیز ۸/۶ درصد کاهش یافت که ناشی از افزایش تولید داخلی این محصول می‌باشد. همچنین واردات چای که از سال ۱۳۸۳ روند صعودی به خود گرفته بود با افزایش ۳۶ درصدی در ارزش و ۵۰ درصدی در وزن مواجه شد. در این سال مقدار واردات شکر ۲۷۳ درصد افزایش یافت که دلیل اصلی آن کمبود ایجاد شده در بازار داخلی و کاهش تعرفه واردات شکر می‌باشد. همچنین واردات انواع روغن نباتی که عمدتاً به صورت خام صورت می‌گیرد با ۲۵/۸ درصد افزایش به ۱۲۴۲/۶ هزار تن رسید. ارزش واردات کالای مذکور ۶۳۸ میلیون دلار بود که دارای بیشترین ارزش در میان اقلام عمده وارداتی کالاهای کشاورزی می‌باشد. در سال مورد بررسی، واردات گوشت قرمز ۶۶/۹ درصد کاهش یافت و هیچ‌گونه واردات گوشت مرغ در سال مورد بررسی صورت نگرفت.

واردات کالاهای کشاورزی						(ارزش: هزار دلار)
(وزن: تن)		۱۳۸۴		۱۳۸۳		
وزن	ارزش	وزن	ارزش	وزن	ارزش	
-۳۸/۳	-۴۳/۲	۱۰۵۱۷۲	۱۴۰۷۴	۱۷۰۴۵۹	۲۴۷۶۲	گندم
-۱۳/۵	۱۲/۵	۷۳۰۳۷۳	۱۱۹۷۷۸	۸۴۴۵۳۷	۱۰۶۴۸۱	جو
-۸/۶	-۳/۰	۱۰۴۴۶۵۹	۳۴۵۲۸۴	۱۱۴۲۴۰۲	۳۵۶۱۳۰	برنج
۵۰/۰	۳۶/۰	۳۲۵۸۰	۷۸۱۹۳	۲۱۷۱۶	۵۷۵۰۱	چای
۲۷۳/۰	۳۸۳/۰	۷۰۷۱۱۴	۱۹۷۳۸۰	۱۸۹۵۹۵	۴۰۸۶۶	شکر
۲۵/۸	۴/۹	۱۲۴۲۶۲۹	۶۳۸۰۴۳	۹۸۷۴۴۹	۶۰۸۰۵۵	روغن‌های نباتی
۹۵/۱	۷۱/۲	۹۴۴۷	۶۸۱۳	۴۸۴۳	۳۹۷۹	روغن‌های حیوانی
-۶۶/۹	-۶۵/۹	۱۷۲۳۳	۳۲۹۲۲	۵۲۱۳۲	۹۶۶۶۱	گوشت قرمز
۷۱/۷	۷۵/۹	۱۹۴۶۳	۱۹۶۷۱	۱۱۳۳۴	۱۱۱۸۱	گوشت ماهی
-۱۰۰/۰	-۱۰۰/۰	.	.	۱۴۴۰۴	۱۳۹۴۶	گوشت مرغ
۶/۱	۰/۰	۴۷۹۲۹۱۵	۱۷۸۶۸۵۵	۴۵۱۷۷۷۵	۱۷۸۷۲۰۳	سایر کالاهای کشاورزی
۹/۴	۴/۳	۸۷۰۱۵۸۳	۳۲۳۹۰۱۱	۷۹۵۶۶۴۶	۳۱۰۶۷۶۵	واردات کالاهای کشاورزی
۳/۰	۱۰/۹	۳۵۴۶۵۶۲۶	۳۹۲۴۷۵۸۲	۳۴۴۴۸۴۹۷	۳۵۳۸۸۵۵۳	کل واردات

ماخذ: آمار بازرگانی خارجی گمرک

تراز بازرگانی محصولات کشاورزی			(میلیون دلار)
درصد تغییر	سال		
	۱۳۸۴	۱۳۸۳	
۵۴/۸	۳۱۹۴	۲۰۶۳	صادرات
۴/۳	۳۲۳۹	۳۱۰۷	واردات
-۹۵/۷	-۴۵	-۱۰۴۴	تراز بازرگانی

بررسی وضعیت صادرات و واردات محصولات کشاورزی نشان می‌دهد که در سال‌های ۱۳۸۳ و ۱۳۸۴ تراز این بخش با کسری مواجه بوده است. در سال ۱۳۸۴، کسری تراز بازرگانی محصولات کشاورزی به حدود ۴۵ میلیون دلار بالغ گردید که نسبت به سال قبل ۹۵/۷ درصد کاهش داشته

و حاکی از بهبود تجارت خارجی در این بخش است. رشد چشمگیر صادرات محصولات کشاورزی در مقابل افزایش اندک واردات آن دلیل اصلی کاهش کسری تراز بازرگانی کالاهای کشاورزی در سال ۱۳۸۴ است. در بین محصولات کشاورزی صادر شده در سال مورد بررسی، خشکبار و صنایع تبدیلی کشاورزی از رشد قابل ملاحظه‌ای برخوردار بودند.